MAATALOUS

Suomalainen lannoituksen ohjaus perustuu käsitykseen, jonka mukaan huuhtouma kasvaa suoraviivaisesti, kun maan ravinnetaso kasvaa. **YMPÄRISTÖJOHTAJA LIISA PIETOLA, MTK**

Kuluttaja kaipaa luomusianlihaa, mutta tiloja on tällä hetkellä vain 11

Atria etsii luomusianlihantuottajia ja lupaa lihasta kilpailukykyistä hintaa.

TUULIA NELIMARKKA

Emakot vaihtuvat luomulihan tuotantoon, jos kaikki sujuu Tuomo Nelimarkan suunnitelmien mukaan.

Luomulihan myynti kasvoi Suomessa viime vuonna yli 15 prosenttia. Luomunautaa on tarjolla, mutta luomusikaa hyvin vähän.

Eviran mukaan luomusikatiloja oli viime vuoden lopulla 11.

Atrialla ei tällä hetkellä ole yhtään luomusianlihaa tuottavaa sopimustilaa, kehityspäällikkö **Niina Immonen** kertoo. Asiasta kiinnostuneille tuottajille pidettiin eilen tiedotustilaisuus Seinäjoella.

Immosen mukaan on selvää, ettei luomusikatilojen määrä kasva nopeasti. ”Tässä vaiheessa haluamme lähinnä kartoittaa, onko meillä asiasta kiinnostuneita tuottajia, ja kertoa heille, mitä luomuun siirtyminen tarkoittaa.”

Luomun osuus Atrian sianlihan hankinnasta voisi kolmen vuoden tähtäimellä nousta muutamaan prosenttiin, Immonen arvioi.

Peltojen siirtäminen tavanomaisesta viljelystä luomuun vie kolme vuotta. Eläinten siirtymäaika on lyhyempi.

”Yleensä kotieläintuotannon siirtyminen vie 1–3 vuotta, koska sitä joudutaan tekemään jonkin verran peltojen ehdoilla”, Immonen kertoo.

Rakennusvaatimukset monella este

Immosen mukaan moni tuottaja arvelee, että eläinten hoito ja ruokinta hoituisi luomussa kyllä, mutta viljely sekä rakennusvaatimukset askarruttavat.

Luomuun siirtymistä harkitsevat lähinnä sellaiset tuottajat, jotka pystyisivät remontoimaan olemassa olevat tuotantorakennukset luomun vaatimusten mukaisiksi.

Uudisrakentamista Immonen ei ole kuullut kenenkään harkitsevan. Hänen mukaansa luomusikapaikan rakentamiskustannukset ovat noin 40 prosenttia korkeammat kuin tavanomaisen.

Luomussa sikojen tilavaatimukset ovat suuremmat, ja rakennuksiin vaaditaan esimerkiksi runsaasti luonnonvaloa. Sikalan ikkunapinta-alan on oltava vähintään viisi prosenttia suhteessa lattiapinta-alaan.

Toinen monelle hankalasti toteutettava asia ovat sikojen ulkoilualueet.

Vapaa porsiminen, pitkä imetys

Luomutuotannossa emakoilla ei saa käyttää porsitushäkkejä. Immosen arvion mukaan luomua harkitsevat viljelijät eivät pidä tätä ongelmana. ”Ne tuottajat, joiden kanssa olen jutellut, ovat muutenkin olleet kiinnostuneita siirtymään vapaaseen porsitukseen.”

Porsastuotos on luomutiloilla tavanomaista alempi. ”Meidän parhailla emakkotiloilla vieroitetaan 28 porsasta vuotta ja emakkoa kohti, luomussa laskennallinen vuosituotos on 18”, Immonen kertoo.

Elävänä syntyneiden porsaiden määrässä pahnuetta kohti ei ole suurta eroa, mutta luomussa imetysaika on pidempi. Se hidastaa kiertoa. Lisäksi porsaskuolleisuus on vapaan porsituksen takia suurempi.

”Ei ehkä ihan tuplahinta”

Luomulihan tuottajahintaa on Atriassa mietitty katelaskelmien perusteella. Tarkasti Immonen ei sitä vielä pysty kertomaan.

”Hinta ei välttämättä ole aivan kaksinkertainen tavalliseen verrattuna, mutta ajatus on, että tuottaja saa hyvän korvauksen. Hinta huomioi sen, että tuottavuus on selvästi alempi kuin tavanomaisessa tuotannossa.”

Immonen kertoo myös, että A-Rehulla on suunnitteilla oma luomurehukonsepti. ”Ja muutoinkin ollaan tuottajan tukena.”

SATU LEHTONEN

Ruokintahäkit irrotetaan, kun sikala siirtyy luomuun.

Valtolan tilalla on myös emolehmiä. Ne sopivat hyvin luomuun.

Valtolan tilalla harkitaan luomua

Alajärveläinen **Tuomo Nelimarkka** harkitsee luomulihan tuotantoon siirtymistä.

Nelimarkalla on vuodesta 1999 toiminnassa ollut verkostosikalan keskusyksikkö, 440 emakkoa.

Yksikkö alkaa olla aika pieni antaakseen toimeentulon viidelle perheelle, Nelimarkka toteaa. Lisäksi tilat ovat remontin tarpeessa.

”Mietittiin, mitä tehdään. Atrialta heitettiin ajatus, kiinnostaisiko luomutuotanto. Se alkoi vaikuttaa hyvältä vaihtoehdolta.”

Keskusyksikkö on Nelimarkan mukaan kuin tehty luomulihasikalaksi. Siat ovat olleet vapaana, ikkunoita on paljon ja ulkoilu on helppo järjestää.

Alustavasti on laskettu, että sikalan remontointi 750 luomulihasian yksiköksi maksaisi 200 000 euroa.

Emakoiden lisäksi Valtolan tilalla on 30 emolehmää. Ne sopivat hyvin luomuun oleellisesti kuuluvien nurmien hyödyntäjiksi.

Eläinten hoitaminen luomuperiaatteiden mukaan ei Nelimarkkaa mietitytä. ”Sama sika se on.”

Peltoja on viljelty melko luonnonmukaisesti jo nyt. Lannoitteena on käytetty paljon lantaa. Biologinen typensidonta on isännälle tuttua, samoin integroidun viljelyn menetelmät.

”Lisäksi vaimon kotitila on ollut luomussa pitkään. Tiedämme, että luomuviljely toimii.”

Atrialta on alustavasti lupailtu, että luomulihan hinta olisi suunnilleen kaksinkertainen tavanomaiseen verrattuna. ”Tosin viljakin on tuplasti kalliimpaa. Mutta laskelmien mukaan luomu näyttäisi kannattavan, kun ei tarvitse rakentaa uutta.”

SATU LEHTONEN

»Vaimon kotitila on ollut luomussa pitkään. Tiedämme, että luomuviljely toimii.«

TUOMO NELIMARKKA

Taantuma vähentää hevossairaalan potilaita

Taantuma näkyy myös Helsingin yliopistollisen hevossairaalan potilasmäärissä.

”Varsojen hoitoja ja kalliita hoitoja tehdään vähemmän, hoitamista mietitään nyt tarkkaan”, sairaalaa johtava hevossairauksien erikoiseläinlääkäri **Kati Niinistö** kertoo.

Vanhojen hevosten hoitaminen on viime vuosina yleistynyt.

”Yli 20-vuotiaita potilaita on enenevässä määrin.”

Vanhoilla hevosilla hoidetaan esimerkiksi iän mukanaan tuomia hormonihäiriöitä, kuten aivolisäkkeen toimintahäiriötä PPID:a.

Siihen sairastuneet ovat yleensä vähintään 15-vuotiaita. Yleisin oire on kyvyttömyys tiputtaa talvikarva keväällä.

Toinen suomalaisten hevosten ongelma on liian hyvä ruoka suhteessa työhön. Siitä seuraa metabolinen oireyhtymä, joka muistuttaa ihmisten kakkostyypin diabetesta.

MARKKU VUORIKARI

Viime syksy oli hevossairaalassa poikkeuksellisen vilkas.

Hiekkaähkyjä paljon

Viime vuoden syksy oli hevossairaalassa taantumasta huolimatta poikkeuksellisen vilkas. Etenkin hiekkaähkypotilaita hoidettiin tavallista enemmän.

Niinistö ei osaa nimetä ähkyjen lisääntymiselle yksittäistä syytä, mutta arvelee sateisen syksyn ja kesän lisänneen hevosten hiekan syöntiä.

Hiekka ei tarkoita pelkästään hiekkaa. Se on yleisnimitys röntgenissä näkyvälle tiiviille maaperäaineelle. Mikä tahansa maapohjainen ulkoilualue siis mahdollistaa epänormaalin syönnin.

Tilanne helpottuu aina, kun maahan sataa lumi, silloin hiekkaähkyt käytännössä loppuvat.

Hankalinta aikaa ovat kevät ja syksy. Kesällä laitumella olevilla hevosille ei juurikaan tavata suoliston hiekkakertymiä, vaikka osa saattaakin syödä maata ruohon mukana.

Heinät häkistä, betonilta

Hiekkaähkyn oireita ovat muun muassa löysä uloste tai ripuli, pissaamisvaikeudet, ummetus sekä kiukkuisuus ja ongelmat suorituskyvyssä. Yleisin hoito on ravintovalmiste psyllium, josta on markkinoilla useita eri valmisteita.

Hiekan syömistä voi ehkäistä antamalla hevoselle heinät häkistä tai betonialustalta.

Joissain tapauksissa tarhaus on lopetettava tai hevoselle on laitettava kuonokoppa.

Myös hakkeella katettuja tarhoja on kokeiltu, Niinistö kertoo.

Hänen mukaansa ongelma on perisuomalainen, sillä esimerkiksi Keski-Euroopassa hevosia ei juuri pidetä ulkotarhoissa.

Lisäksi suomenhevonen tuntuu olevan perso syömiselle ja siksi herkkä myös hiekkaähkylle.

Oma eläinlääkäri arvioi

Hevossairaalassa on yleensä tähän aikaan vuodesta melko rauhallista.

Niinistö kertoo, että suurin potilassuma osuu yleensä maalis–heinäkuulle, jolloin varsat syntyvät ja kisakausi on aktiivisimmillaan.

Talvella myös huono keli vähentää asiakkaita, etenkin pitkän matkan takaa tulevia. Kauimmaiset potilaat kuljetetaan Helsinkiin jopa 600 kilometrin päästä.

Niinistö neuvoo hevosten omistajia etenkin ähkytapauksissa kysymään aina oman eläinlääkärin arviota siitä, kannattaako hevosta lähteä kuljettamaan klinikalle kaukaa.

Perussääntö on yksinkertainen. ”Ennemmin kannattaa lähteä liian ajoissa kuin liian myöhään.”

TERHI TORIKKA

MTK vaatii lisää rahaa ympäristötutkimukseen

”Ympäristöehtoja rakennetaan puutteellisen tiedon varaan”

MTK:n ympäristöjohtaja **Liisa Pietola** ihmettelee sitä, että monia ympäristönsuojelun ja ympäristökorvauksen kannalta tärkeitä asioita tutkitaan Suomessa liian vähän. Sen vuoksi myös ympäristökorvausjärjestelmää ollaan laatimassa puutteellisten ja osin vanhentuneiden tietojen pohjalta.

Ydinongelma on Pietolan mukaan perustutkimuksen liian niukka rahoitus. Se näkyy myös tutkimustulosten painopisteissä.

Pietola ottaa esimerkiksi maan fosforitason vaikutuksen fosforin huuhtoutumiseen.

”Suomalainen lannoituksen ohjaus perustuu käsitykseen, jonka mukaan huuhtouma kasvaa suoraviivaisesti, kun maan ravinnetaso kasvaa. Kansainvälisten tutkimusten mukaan näin ei kuitenkaan ole. Niiden mukaan huuhtoumariski alkaa merkittävästi kasvaa vasta, kun maan fosforitila on hyvän ja korkean rajalla.”

Fosforilannoituksen tiukka rajoittaminen on johtanut siihen, että lannoituksessa annettu fosfori riittää viljoilla vain 3 000 kilon hehtaarisatoon.

”Meidän on pystyttävä parempaan kuin 3 000 kiloon. Rajoitukset eivät tuota enää ympäristöhyötyjä”, Pietola huomauttaa.

Pietola puhui tiistaina MTK:n järjestämässä, maatalous- ja ympäristötoimittajille suunnatussa tapaamisessa Helsingissä.

KARI SALONEN

Jätevedenpuhdistamoilta vesistöihin ohijuoksutetun jäteveden liukoisen fosforin määrää ei tiedetä.

Lannoitustaso määritelty vanhan tiedon pohjalta

Jotta maatalous olisi ympäristön kannalta mahdollisimman hyvää, pitäisi Pietolan mukaan lannoitustarve määrittää viljelykasvien vaatimusten mukaan.

Tällä hetkellä tulevan ympäristökorvauksen valmisteluiden pohjana on tutkimuksia, joita on tehty pääsääntöisesti käytöstä aikaa sitten poistuneilla lajikkeilla. Uusien lajikkeiden satopotentiaali on huomattavasti suurempi kuin vanhojen lajikkeiden (MT 28.12.2012).

Pohjatietoja olisi syytä kyseenalaistaa

Pietola muistutti paikalla olevia toimittajia siitä, että tutkimusten vähäisyyden takia monia esitettyjä argumentteja olisi syytä epäillä nykyistä enemmän.

Vanhentuneisiin käsityksiin nojaavien fosforivalumakäsitysten lisäksi Pietola viittasi muun muassa Itämeren sisäisen kuormituksen tietoiseen sivuuttamiseen vesienhoidon keinoja mietittäessä.

”Kysyin marraskuussa järjestetyssä asiantuntijatilaisuudessa, miksi merenpohjan sedimentteihin sitoutuneet fosforivarastot unohdetaan. Paikalla olleet asiantuntijat totesivat, ettei niistä keskusteleminen ole relevanttia.”

Pietola kehotti toimittajia myös selvittämään sitä, kuinka paljon jätevedenpuhdistamot päästävät liukoisessa muodossa olevia ravinteita vesistöihin.

Tutkijat katsovat, että maatalouden ravinnekuormaan pitää laskea kaikki pelloilta huuhtoutunut fosfori siitä riippumatta, onko se liukoisessa muodossa vai ei. Liukoisen fosforin osuus kokonaiskuormituksesta on 10–20 prosenttia.

Sen sijaan puhdistamoiden ohijuoksutuksista valtaosa on Pietolan oletuksen mukaan liukoista.

”Olen yrittänyt saada puhdistamoiden liukoisen fosforin päästöistä tietoa asiantuntijoilta, mutta tuloksetta”, Pietola ihmettelee.

JUHANI REKU

MAATALOUDESTA LYHYESTI

Hevoset valikoivia nurmen suhteen

Ukrainassa on tehty tutkimus, jossa seurattiin, mitä kasveja laiduntavat przewalskin hevoset mieluiten söivät. Tutkimukseen otetuilta luonnonlaitumilta löytyi 280 kasvilajia, joista 52:ta hevoset käyttivät ravinnokseen, kertoo ruotsalainen Foderbladet Häst -lehti. Asiasta uutisoi sen perusteella uutispalvelu ATL.

Hevoset söivät parhaiten juolavehnää, koiranheinää, rehukattaraa, yhtä virnalajia ja puna-apilaa. Myös valkoapila ja eräät nurmikat kelpasivat. Vähemmän suosittuja olivat esimerkiksi englannin raiheinä, korte ja sara sekä yrtit, esimerkiksi koiranputki. Myrkyllisiin kasveihin, kuten voikukkiin, hevoset eivät koskeneetkaan.

Tutkimuslaitumet ovat aiemmin olleet viljeltyjä, mutta niille on viljelystä poistamisen jälkeen palannut luonnonvaraisia kasveja.

Munakunta korotti takuuhintaa

Munakunta korotti vuoden vaihtuessa Kultamuna Kasvuratkaisu-sopimusten M- ja L-painoluokkien munien takuuhintoja 14 senttiä kilolta. Korotukset perustuvat niin sanotun rehuindeksin muutokseen.

Munakunta-konsernin liikevaihto kasvoi viime vuonna 15 prosentilla 53,8 miljoonaan euroon.